

Predkladacia správa

Návrh nového zákona o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov predkladá Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky na medzirezortné pripomienkové konanie podľa Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2004.

Od nadobudnutia účinnosti zákona č. 94/1963 Zb. uplynulo štyridsať rokov, pričom dodnes platí v takmer nezmenenej podobe. Celkovo osem noviel odrazilo len veľmi čiastkovo zmeny, ktoré prinášal spoločenský vývoj.

Cieľom novej právnej úpravy je reagovať špecificky na Dohovor o právach dieťaťa a vytvoriť kvalitnú právnu základňu pre zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej prevencii pripravovaný MPSVaR SR. V návrhu zákona sa čiastočne premietajú koncepcie, o ktorých uvažuje legislatívny zámer Občianskeho zákonníka, ktorý bude obsahovať aj úpravu rodinného práva, čo je odôvodnené prevažne súkromnoprávnou povahou vzťahov upravených rodinným kódexom.

V Pláne legislatívnych úloh vlády SR na rok 2004 bolo Ministerstvu spravodlivosti SR uložené vypracovať novelu zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov. Rozsah pripravovaných zmien prekročil možnosti priamej novelizácie zákona a vyžiadal si zmeniť nielen pôvodnú systematiku zákona, ale i prijatie nového zákona. Navrhnutím nového zákona o rodine dochádza k naplneniu programového vyhlásenia vlády v bode Sociálna politika.

V porovnaní s platným právnym stavom návrh zákona prináša výrazné zmeny v úprave rodičovských práv a povinností, výchovných opatrení. Komplexné zmeny sa dotýkajú náhradnej starostlivosti (zverenie dieťaťa do výchovy inej osoby, pestúnska starostlivosť, ústavná výchova), osvojenia, výživného, rozlišovania inštitútov poručníctva a opatrovníctva. V ustanovení § 34 je zakotvený nový inštitút majetkového opatrovníka.

Priamo v zákone je vyslovená zásada, že matkou dieťaťa je žena, ktorá dieťa porodila vzhľadom na súčasný vývoj lekárskej vedy a v zahraničnej praxi stále častejšie sa vyskytujúce spory o určenie materstva. V nadväznosti na to je zakotvená neplatnosť akýchkoľvek zmlúv a dohôd, ktoré sú v rozpore so zákonnou domnienkou materstva.

Účasť generálneho prokurátora v civilných veciach sa nezhoduje so zásadami, na ktorých je v právnom štáte budované nezávislé súdnictvo. V súlade s rekodifikačným zámerom Občianskeho zákonníka sa navrhuje, aby bolo možné rozhodnúť o prípustnosti zapretia otcovstva určeného podľa prvej alebo druhej domnienky po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty len na návrh dieťaťa.

V procesnom práve bolo potrebné reagovať na zmenu doterajšieho právneho modelu osvojenia a zavedenie nového nesporného konania o osvojiteľnosti.

Zámerom viacerých ustanovení je odstrániť niektoré výkladové nejasnosti, ktoré sa vyskytli v aplikačnej praxi (napr. § 8, § 92 ods.3; § 120).

Navrhované zmeny bolo nutné premietnuť do ďalších súvisiacich právnych predpisov v rámci novelizačných článkov II. až X. (najmä OSP, ZMPS. Zákon o zdravotnej starostlivosti a ďalšie).

Návrh zákona je v súlade s Ústavou, inými zákonmi a medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Predkladaný návrh zákona nepredpokladá zvýšenie nárokov na finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu ani rozpočtov obcí a nezakladá nároky na pracovné sily a organizačné zabezpečenie.